

Ectio declaratiua super Epidimie morbo. Johannis beberling gamundiensis artium et medicine doctoris vniuersitatis dolane phisici ordinarij.

Emit Iacomus Bonadeis sanctipontianus a fratre
Hoc opus anno domini Mo quingentesimo supra octuagesimo

[illegible]

¶ Spectabili vtriusq; iuris licentiato domino Johanni laurentij: dole locum tenenti. Jo. heberling. Ar. ⁊ medicine doc. se diligenter commendat.

His diebus nescio qua fama populari vulgo ppalatum est. Jo. laurentij oim suauissime Epidimie pestē dole sub intrasse in hanc nostram villam: a deo vt graui quodam terrore timoreq; proculsi homines dubitabant: Alij hinc proficisci locumq; mutare statuerunt. Jd quidem non imprudenter: si ita fuisset: in ea nanq; aeris inclementia. summū remedium applicat hoc prouerbiale dictum: Cito: Longe: Tarde. Cito demutabis locū vbi ista seuit pestis acerbitas. Longe extra ambitū huiusq; limites: ne facili contagione hec te comprehēdat. Tarde redire anim⁹ tibi sit donec integra purgatione facta Aer iste in priorem redeat sanitatis tranquillitatem. Valid⁹ eni̅ transmutator existit nostri corporis ob ineuitabilem inspirandi necessitatem. fuere itaq; ex scholaribus huius nostre vniuersitatis qui plurimū rogarūt aliquid in medium declarare super epidimie morbo: Quid in se sit: quomodo ac qua de causa fiat: Quo tempore magis seuiat. que corpora ad hanc aperciora: Signa q̊q; ⁊ curam eius: cum preseruatione ab eadē. Et id publica in scholis resumptione perficerem: quam nuper cū ita vt potui absoluissem. Coram et manifesta lectione: quedamq; non ex officina mei ingenij: quippe nōdum pennatus ego qui propria auctoritate remigio adhuc insueto: sic ventis Ausim vela cōmittere: sed poti⁹ aliorum doctorum dicta super hijs quoad potui pq; mea virili illis tunc auditoribus meis exposui ⁊ ostendi. Mot⁹ preterea eadē hec scriptis subsignare: id quod vt infra sic posui. Ad quem autē potius ⁊ in primis legenda ⁊ castiganda transmitterem: preter te alium nunc adoptaui neminem. Non certe quo aliquid noui hic sit admirandiq;: sed vt aīm inte meum liquido: affectūq; magis quam rem ipsā intelligeres qui profecto si vberiora p te inq; rē tuam prosequi sufficiēs essem: non est qd subire nō magnopere vellem: idq; p amice ⁊ familiariter. Accipe igit̃ hoc breue de hijs qualecunq; sit interpretamentum: dumq; ocij quid aderit: perlege. Corrige ⁊ emenda. Me quoq; recōmendatum ⁊ ad vota semper paratū habe. Vale Ex edibꝰ nr̃is dole. iii. octobris. Anno salutis. ⁊c. lxxxxij.

¶ Accipe succintim que sors Epidimica fertur:
¶ Causam: quoq; modo: quandoq; seuit Habe.
¶ Que sint apta magis ab eadem corpora flecti.
¶ Signa simul: Curam: qua bene pulsa manet.

¶ Quid in se sit Epidimia.

Quando aeris mutatione simul pluribus hominib⁹ quasi subito eodemq; tempore determinatum gen⁹ morbi ingruit. Epidimia dici a doctoribus declarat. Ut cũ omnes vel fiunt frenetici: apostemate scilicet laborantes. calido in cerebri panniculis: vel pleuretici: in costarum velaminibus interius apostemate feruido egrotãtes: siue tertianarij vt dolentes febre terciana putrefactiõe ac incensione colere. Sicq; de similibus alijs: id q; aeris corrupti qñq; fit dispositione: Epidimia tũc quasi adueniens morbus vndiq; appellatur. Est et alia egritudinis forma vndimialis scilz cuz multis accidit in dispositio simul cõmorantiuz in eadem patria: vt bocij in colloq; tumores et excrescentie: alijs in alia regiõe tusses freq̃nter et catarri: alijs alibi podagra peduz impedimenta et huiusmodi similia: que cũ ex certis ita fiant occasionibus loci vel aque regionis vni⁹: dicit morbus vndimialis: qui et si plures tñ paulatine nõ sic subito vt Epidimia tales comprehẽdit. Est preterea morb⁹ diuersus: qui praui euenit regiminis malicia: id qđ cum diuersum est in diuersis: fiunt morbi varij ꝛ diuersi. Pestilẽtia itaq; Epidimialis erit: cũ aeris in est mutatione. Cui⁹ diffinitam rationem sic ponunt doctores. Est mutatio aeris in corruptionem et putredinem ꝑter egressionem a temperamento eius in substantia et qualitate. Habes nũc breui descriptione: quid in se. idest diffinitiue sit epidimia. Aerisq; pestilentia.

¶ Quo modo fit aer pestilentialis.

Uidi principem medicorum Auicennã. ¶ Aeri accidũt mutationes naturales Unoquoq; eñi tempore aer ad aliam conuertitur complexionem: vt vere estate Autũno ꝛ Hyeme: id quiđ naturaliter motuq; super celestiuz. Nõ eñi Galieno teste. Est veri estati autũno ꝛ hyemi causa nisi sol. ¶ Accidũt quoq; mutationes cursum eius naturalem egredientes:

id certe vel conuersione in suis qualitatibus vt qz vel nimis calidus vel siccus frigidus aut humidus: de qua Hypocras recte concludit. Mutationes temporum maxime generant morbos: hoc est complexionum aeris extra suum naturalē cursum: sic enim virtus deijcitur morbiqz materia adaugetur. Aut mutatiōe in substantia eius facta vnde ad maliciam conuertitur non ideo q aliqua suarum qualitatum vel de fortiori facta fuerit: sed qz in substantiā penetrans orta est ista transmutatio: id qd vera pestilētia: Estqz talis putrefactio que accidit aeri similis putrefactioni aque remollientis fetide. Cum nanqz aeri admiscetur quid de vaporibus malis: putrefit acciditqz tori mala qualitas. Ecce aerem tūc pestilētialem.

¶ Qua de causa fit aer pestilentialis

Sunt huius cause apud doctores vel vniuersales de qbus princeps Auicenna tertia primi canonis. Multotiens est corruptionū pricipiū ab ipso aere propter rem celestem cuius causa nō est congnita hominibus: Et prima quarti pricipiū oim horum ex formis celi: cuius aduentus ignoratur. Ortus nanqz stellarum sepenumero in aere nociuas imprimit qualitates. vt quandoqz vel caliditatem nimiū resoluentem: vel frigiditatē congelantez aut humiditatem suffocantē: siccitatēqz aliqn nimis cōsumentez et exiccantem: puenit quoqz aer in suis dispositionibus ad qualitatem qnqz intollerabilem ait Auicenna in tm vt per ipsuz messes z generatio corrumpantur hincqz corporibus proueniunt accidētia. Sunt preterea huius corruptionis cause alie quandoqz particulares id quod et prima notatur quarti canonis Auicenne et aliquando illud est causa ventorum deferentiū ad locum bonum fumos malos. ex locis fetidis: in qbus sunt vales profunde et corpora exsiccata in prelio z occisa non sepulta: z accidūt putredines quandoqz in interioribus terre propter causas quarum euentus ignoratur. Latent enim forsitan minere putredinales. que sensibus sunt incongnite: vnde aer pestilentialis ita fieri concluditur: cum alteratur admixtione malorum vaporz inqz sui sic substantia indisponitur ac corrumpitur: Sunt ergo suspecta loca: vbi lacune aque stantes: vbi cadauera inhumata: vbi copia venenosarum arborum et herbarum: vbi valles atqz regiones conclusē. et intrāspirabiles.

¶ Quo modo aer sic factus pestilentialis faciat febrem pestilentialem.

D paucis sic deducit Auicenna: Et quando fit aer secundum hunc modum: venit ad cor ineuitabili certe inspiratione: quare corrumpit complexionem spiritus q̄ in ipso est et putrefit quod circundat ipsum de humiditate: et accidit caliditas egressa a natura: et spargitur in corpore: Estq; sic febris pestilentialis: febris quidem q2 calor extraneus in corde accē sus ab eo procedens per venas et arterias in totū corpus a deo vt operationibus naturalibus noceat: Pestilentialis autē: quia ab aere corrupto atq; sic inspirato: id in quo differt ab aliis febribus. Eius em̄ putredo maxime circa cor. causamq; putredinis determiatā aerem sc; pestilētialē h; idest corruptum vt supra. Et quia aer iste sic est malign⁹ et venenose alteratus. ideo hec febris de praua et venenosa augmentatur putrefactione facta.

¶ Quo tempore magis seuit.

Udi hypocratem libro suorum aphorismorum. Egritudines quidem om̄s omnibus horis fiunt. hoc est fieri possunt inquocūq; etiā omni tempore: cum vt ait Galien⁹: Egritudines non solum aeris fiūt qualitate: sed et malo sepius accidit regimie id quod multiplicatiuū malorum in corpore humorū: omniq; tempore fieri potest. Quia autē de ista febre pestilentiali nunc sermo est: Nota Auicenne conclusionē scda primi canonis: Pestilentia autem et aeris putrefactio vt plurimū euenit in postremo estatis et in autūno. Hypocratem q̄q; aduerte: in autūno acutissime fiunt egritudines et maxime mortifere: vbi super hiis Galienus: Autūnus in multis illaudabilis est: primo quia inequalis in suis horis: eadem enim die aliq̄n quidē frigidus: aliq̄n calidus: Natura autem repentinas huiusmodi mutationes abhorret cum ei⁹ proportionē dissoluunt. Et prima problematum Aristoteles: Mutationes graues om̄s sūt. Huic al

ludit Hypocras Et in horis.i.in diebus autē horis vnius dici ma/
gne mutationes frigiditatis z estus maxime generant morbos.
Scdo autūnus inuenit virtutem quodammodo defectā z estatis
resolutione et multos comperit in corporibus humores adustos
estiuo calore. Adurit enim estas humores vt ait Auicenna et au/
tumnus facit ex eis cinerem. Preterea frigiditas eius est multū
offensiua:quoniam inuenit poros apertos feruore estatis:qua ꝓ
pter citius penetrat:corporaqz cum sit inimica nature frigiditas
grauiter offendit:magisqz egrotamus Aristotele dicente calido in/
frigidato q̄z econtra. Sanguis quoqz in autūno multum vt docz
Auicenna minuitur imo sanguini in sua complexione contrarius
existit:nec ad generandum ipsum:iuuat. Fructuum etiam tūc su
perat copia:quibus mali fiunt humores:preparati ad putredinez
vnde ex hijs facile concluditur:non per se tantum sz et ratiōe cau
sarum ex alijs consurgentium quoniam ceteris et temporibus
magis nociuus autumnus. De vere tamen vnum addere libet.
Cum dicit Hypocras. Uer sanissimum et minime mortiferum
Hoc quidem verum in sui natura z comparatum complexioni
spiritus et sanguinis:tamen ver Galieno teste si inuenit corpus
in mundum:malis repletum humoribus:quia materiaz tūc mo/
uet:varias generat egritudines facit eni̅ humores qui sunt quie
ti currere vt vult Auicenna z eliquat eos: Qd si reperit corpus
mundum nullas generat egritudines cum in suis qualitatibus
sit temperamento vicinum:id quod non est in alijs anni tempori
bus que etsi inueniant corpus mūdū:excessu tamen suarum qua
litatum illud transmutant redduntqz immundum.

De vere

¶ Que corpora ad hanc preparatiora.

P in quo Auicennam sic accipe et communicat hec scz
1 febris seu aeris corruptio.multitudini hoim qui i se ip/
sis habent proprietatem preparationis Agens enim cū
peruenit et pacienti non est preparatio:non accidit actio et passio.
Ad hec Galienus Maxima particula generationis egritudinum
est passuri corporis preparatio qd si queris cur plures cum equa
quasi necessitate stant in aere sic pestilentiali:hij quidem euadnnt

ictu queritas: pars sintillam fert inde cum capit retinet: pars etsi suscipit minime tamen fouet cui ei non sit preparatio. ¶ Que autem ad hanc Epidimie pestem corpora sint aptiora sic aduerte. alii aliis acerbe inficiuntur. Audi Galieni verba: patitur, hoc facit corporis preparatio. Nonne vides materiam scilicet subiectam cum igne nanque princeps Auicenna vbi supra Et preparatio corporum ad hanc est vt sint plena malis humoribus: Nam munda forsitan non patiuntur ex illo. Caueant ergo gulosi: quique intemperato vtuntur regimine: signanter in cibo et potu: illiberalibusque comessationibus: vehemens enim repletio in qualibet dispositione est pernecabilis vt ait Auicenna siue ex comestione sit siue ex potu: Nihilque in corpore deterius quam nutriens super nutriens quod non est digestum mittere: quam fastidium ex malis nutrientibus: quam diuersa nutrientia simul iungere et post in comedendo tempus prolongare deterior enim comestio que stomachi facit grauitatem: deterior potus qui temperamentum egreditur. Quibus profecto calor naturalis debilitatur: Vis nutritiua languet: hinc indigestio humorumque curditas plurima vnde per quam facilis corruptio: quare bene dictum est ab Auicenna quoniam munda forsitan non patiuntur ex illo. Addit preterea Et corpora debilia iterum patientia sunt ex causis: ent illa que multiplicant coitum Affert namque debilitatem nimius coitus cuius simile non dant alie euacuationes. Adhuc: et corpora dilatatorum pororum: hoc est naturaliter rara corpora lata et aperta in vias inque superficie plus egrotant imo citius inficiuntur in praua sic aeris pestilentia: quam corpora densa paucorum pororum et stricta: Rara enim plus attrahunt de tali aere ob pororum certe apertionem: ideo viri frequenter et magis tunc leduntur cum sint calidiores ac latiorum pororum quam mulieres: et plus iuuenes quam senes: demum addit Auicenna. Et corpora humida multe balneationis: vbi hoc aduerte: quoniam corpora calida et humida magis parata sunt putrefactioni et proprie cum fortior in hiis humiditas: habent enim sic illi materiam: vt humiditatem matrem putrefactionis habent quoque in eis efficiens putrefactionem: vt caliditatem Vnde cum sanitas in calido sit et humido inde bene mixto: si vnum extraneatur male: sequitur putrefactio viaque in corruptionem. Audi super hiis Galienum libro de differentiis febrium. ¶ Peracutissime putrefiunt omnia quecunque sunt calida et humida.

Addit quoqȝ. Dispositio eorum qui prohibent a pestilencijs morbis vna communis est Corpus esse sine superfluitatibus q̄ȝ maxime et bene transpirabile. Et subdit Galienus. Non est mirabile cum plectoritatem hoc est plenitudinem sequūtur febres etem̄ opilationes multe fiunt et difficille transpirabile fit totum corpus. Eo autem q͛ non bene transpiratur corpus: putrefit obstructum in eo cuȝ fuerit natura calidū. Caueatur igitur summe repletio quam cum natura regere non potest: deficit: fitqȝ opilatio que quia euentationem prohibet: hinc calor non euentat͛ exacuit et disproportionatur naturali humiditati fitqȝ in debitum nature instrumentum. vnde vrgens incorpore putrefactio. Habes ex hijs. que corpora ad hanc aptiora: quia plena malis humoribus: nimium debilitata. Rara item. Calida et equo plus humida: q̄ȝ opilata et intranspirabilia.

¶ Que signa pestilentie aeris.

Cum videris ait princeps Auicenna: etiā quocūqȝ tempore anni: aereȝ alterari in die vna multis vicibus: ꝛ clarificatur aer die aliquo et oritur sol clarus. ꝛ cōturbatur die alio: ꝛ oritur in velaminib͛ nebule que est vt puluis: tūc iudica q͛ pestilentia accidet. sig. eīm hec varietas multitudinem vaporū in aere sparsorum q̄bus facile aer corrumpitur. Et addit Auicēna: de illis que significant pestilentiam est vt multiplicētur in principijs autūni asubub. ꝛc. hoc est ignes in aere vel stantes vt colūne aut alterius figure seu cadentes stelle vt aiūt. Nam indicant pestilentiam. Huiusmodi eīm ignes copiam significant exalationum ꝛ vaporum in aere commixtorum calidis sursum motis: aeris feruore in suprema eius parte inflammantur: infra remanentibus humidis qui causa vt plurimū pestis et corruptionis. Aristoteles prima problematum hoc ita confirmat cum sol multuȝ vaporis de terra extrat: annus pestilēs inuadit: humidus eīm annus tunc significatur pluuiusqȝ vnd͛ et terraȝ necesse est madefacere fitqȝ vt in habitetur locis palustribus ac grauibus: quo corpora excrementis redundare necesse est ita vt egrotandi materiā habeant. Fiunt preterea isti ignes multi non solum moti sed ꝛ stātes de quibus cometa caudata impressio: ex dominio martis cuius caliditate ꝛ siccitate aer extraneatur ꝛ inficitur. Ptholomeo testante quoniam stelle caudate ventos et aeris siccitatem semꝑ

ostendunt. Autũnus quoq; siccus prauus est: prauasq; semper faciens egritudines. cũm dicat Hypocras in siccis temporibus febre acute fiunt licet eñ siccitas minuat humores: eos tñ acuit. Et addit Auicenna. et quando multiplicatur auster ventus profecto meridionalis calidus ⁊ humidus. Et subsolanus: orientalis calidus et siccus: id quidem in principio hyemis. vbi considerandum quomodoq; austri multiplicatio aerem humectat ⁊ calefacit. Subsolanus autem aeris feruorem adauget: quo humiditas citius putrescit. Ex cõplexionibus eñ aeris dignior vt cõuertatur ad putrefactionem est vt ait Auicẽna. complexio aeris calidi et humidi. ¶ Prosequitur vlterius auicenna. Et quotiens videris turbiditatem aeris et nebulositatem eius et existimaueris pluuiam: et inueneris aerem vacuum siccum et non pluit: scias q̇ complexio hyemis erit corrupta. Multi eñ vapores indicãtur aeri tunc commixti: q̇ si pluit illorum vaporum conuersione in aquam: bene quidem nec sic fit putredinalis aer: si autem non: aer indisponitur putrefactis namq; vaporibus illis cum caliditate aerem sic admixti corrumpunt. Et similiter vt ait Auicenna. quando estas non est vehemẽtis caloris ⁊ est vehementis conturbationis habens matutina alterata de caliditate scilicet ad frigiditatem et econtra. Et iam preterierunt in autũno ignes de quibus supra diuersorum scilicet modorum: Signum est pestilentie ⁊ aliorum vt bellorum et huiusmodi: corrupto enim sic aere: corpora indisponit. variecq; imutat quibus animus affectiones hauserit aliasq; discrasias plurimas ¶ Demũ sub infert Auicenna. Cũ videas ranas iam multiplicari atq; reptilia generata ex putredine: quo certe significatur superflue copia humiditatis: Mures quoq; si videas ⁊ alia que habitant sub terra ad superficiem fugere ⁊ exire: maleq; nature animalia ex nidis suis: suaq; oua forsitan dimittere: quo quidem magnam significat putredinis corruptionem in ipsis profecto terre penetralibus. ¶ Habes nunc pestilentie aeris pronostica signa: in quibus etiam cautũ esse vult hyppocras medicum libro suorum pronosticorum. Est etiam ait quoddã celeste in quo oportet medicum preuidere: de aeris loquitur dispositione. qua futura quodãmodo preuidem⁹. vnde ponit hippocras. Qualem constitutionem annus fecerit in suis scilicet tẽporũ complexionibus et naturis: tales egritudines expectare oportet: Et alibi idem. Si tẽporaliter hoc est tẽporate tẽpora anni se reddiderint boni status ⁊ bone egritudinis declinatiões fiunt:

in immoderatis vero temporibus:maxime et immoderate ꝛ dif ficiles. Ad hec Auicenna prima quarti. Meliora tpa sunt que ser uant suam naturā. Et alibi scđa primi canonis. Et est conueni/ens. vt sicut tempora debent:ꝑueniant qđ si plerumqꝫ nō ita fue rit:erūt cause malarum egritudinū. Et subdit ad hec: in tēpori/bus quidem sanis existit vt sit Autūnus pluuiosus: ꝛ hyems tē/perata neqꝫ sit non frigiditatē habens. Et si ver pluuiosum fue/rit: Estas non absqꝫ pluuia erit istud quod sanius esse potest:an/nus preterea in q̄ oia eius tēpora ꝫm vnā eueniunt qualitatē. an/nus est malus quēadmodum si totus fuerit humid⁹ aut siccus: calidus aut frigidus. vnū nanqꝫ tēpus multū cōmouet egritudi nē sibi ꝓportionalē quantomagis totus ann⁹. hec ibidē Auicēna

¶ Que signa febris pestilentialis:quibus cognoscimus homines iam infectuꝫ inspi rato sic aere corrupto.

Duo cōmuniter sunt modi quibus ista se febris ostēdit aut enim cum fortitudine in principio seuisqꝫ apparet acidentibus . aut occultatur longe non sic manifeste suis malis irruens:tandē tamen quasi inconsiderate interimēs: Audi super hijs Auicennam. Hec febris quieta exterius contur bans interius. Unde cum propter nocumentum maximum cir ca cor inqꝫ spiritibus ei⁹ ac humorib⁹ ipsum circundantibꝫ calor naturalis refugit intus:quare extrema corpis tūc frigescūt. Eti am virtus sic multum defecta ob morbi pessimitatem:vite spiri/tum caloremqꝫ innatū ad exteriora submouere non valet. Addit Auicenna. ꝫm plurimū perdens propter cordis certe ingens no cumentum. Et qua percipitur caliditas ꝛ inflāmatio fortis:ma gnitudoqꝫ anhelitus:id quidem ob multis sic ꝛ malignis putri/disqꝫ circa cor et pulmonē conculcatis vaporibus. preterea Ue/hemētia sitis ꝛ siccitas lingue:putridorum vaporū in pectoralibꝫ multiplicatione qui profecto os stomaci inflāmant siccitatēqꝫ lin gue ita excūdo adaugēt. Unde vt ait Auicēna. Et nausea qn̄qꝫ cū casu appetit⁹:hoꝝ hūoꝝ circa os stomaci corruptione:Angu/stia q̄qꝫ ꝛ vehemēs inq̄etudo casus ꝟtus·ratiōisqꝫ cōmixtio: de/fectu nāqꝫ caloris na̾alis:fit in corpe vētositatē copia:earūqꝫ it⁹ retētio vapoꝝ quoqꝫ ad caput sursū subleuatio. vn̄ inq̄etudo hec Spasm⁹ deniqꝫ ac mēbroꝝ vniuersalis cōtractio ab iclusis certe

hijs grossis ventositatibus: quibus et dolor accidit sub hypocūdrijs. ventrisq3 partibus. Et cū ea fiunt vigilie: malicia quidem malorum vaporum. Fluxus deniq3 colere ⁊ aliorū humorū Egestioq3 feda ⁊ innaturalis: Putrefacto em̄ principaliter sanguine qui vt plurimū reperitur circa cor: contingit ⁊ alios humores in corpore putrefieri: qui dum sic a natura regulari non possunt: accidit fluxus ille diuersorum humorum: ſm tū diuersitatez corporum sic pestilentialium. Euomunt quandoq3 melancoliam: postea vero vt ⁊ hic dicit Auicenna Coleram: virtus em̄ quia deficit ideo ordo conuertitur commotione ⁊ corruptione diuersarū humiditatum: Qđ si virtus posset regulare: primo quidem coleram: hinc melancoliam expurgaret ordine naturali seruato. Sudant preterea sudore fetido: graui em̄ corruptione quicquid ab hijs exit et emanat admodum fetet. Et venit res illius quandoq3 ad sincopin adq3 accidentia mortifera. Ecce habes quasi sic primū quo vt dixi supra cuz fortitudine ruit ista febris infectio. Signum autem membrorum patientiū id qđ et hic aduerte sūt bubones siue apostemata quedam in hac febre suburgentia: ferā em̄ putrefactione in corpore: ac febre subsecuta: mox fida rectrix natura volens expellere: recalcitrante aūt materia: pars ad debiliora vsq3 deriuatur loca: que quasi principalium membrorū ordinata sunt emunctoria. vnde extat languentium iuditio. Aut em̄ circa aures huiusmōi sic erigunt̄ bubones: Et cerebrum se male habere figurant. Aut circa ⁊ sub asellis brachiorū: vbi cor pati ⁊ ea que in pectore sunt. ostenduntur vel circa inguina et pudibūda: Epar tunc manifestant interioraq3 prope dolentia. Demum sub infert Auicenna: Et quandoq3 est de hijs febribus pestilentialis in qua non percipit eger: nec tangens propinquus multitudinem caloris. et non alteratur pulsus ⁊ vrina alteratione magna: et cum hoc ipsa est interficiens velociter: et hesitant medici in esse eius. Admodum hic argumentantur inter se doctores: in q3 disputationē ponūt quo modo cum malignitate spiritus cordis: corruptisq3 mēbris eius vt in hac febre pestilētiali: potest stare pulsus bonitas. dispositioq3 saluatur epatis vrineq3 sanitas. Volunt quidam id quod huc potissimum placuit annotare qm̄ aer iste sic corruptus et pestilentialis aliquando inspiratus mox incipit subito ⁊ manifeste inducere calorem ⁊ venenositatem materie cordis: quam preparatam reperit ac putrefacit. Et tūc hec febris cum vehementia accidentium ⁊ prauitate fortiter ⁊ apte

seuit quēadmodum supra figuratum est: Aliqñ autē contingit vt primo remissum aliquē inducat accidentalē calorem preambulum dispositiue ad venenositatis putrefactionū: ita φ non repente sic ꝛ penetratiue corruptionū velocitat ob certe illius recipientis nature bonitatem adhuc resistentis: vnde hic homo tūc lente febricitat: ille tñ calor nondū plene est venenosus. Et toto tēpore q̄ lentus iste tepor nō integre est corrupt⁹ febriens pulsum habere potest: ꝛ vrinā. nō magna vt vult Auicēna mutatiōe alteratā: at tandem procedente alteratione in aliqua mensura nobis ignota statiꝫ mouetur ac inducit̄ talis venenositatis calor scꝫ pfecte maliciosus: sicqꝫ mortaliter ex improuiso quasi offendit. Concludūt itaqꝫ doctores: qñ homo febrit cuꝫ bono adhuc pulsu ꝛ bona vrina: impossibile est φ ex tali febre illa sic stante dispositione moriat̄ qđ si potest huiusmōi cito moriat̄: non est nisi qꝛ facta est mutatio febris de bonitate ad eius maliciā. Stat p̄terea vt febriente hoie aliqua fortassis febre salubri: ꝛ lateat materia in eo venenosa quadam corporis ei⁹ pte: quieta tñ et occulta que in hora crisis ꝛ motus hui⁹ febris salubris: vel alia occasione ex tempore: etiā moueatur corqꝫ sic perat ac subito interficiat: id qđ sepius euenit in febribus illis pestiferis ꝛ tempore pestilentiali quo magis suboriri solet grauia egritudinū materia. Habes nūc indicatiua quedaꝫ morbi hui⁹ signa qb⁹ scire liquet infecti hoīs plenā corruptiōeꝫ.

❡ Que cura huius pestiferi mali.

Onfirmata iam putredine cordis: frustra curā adhibet
c simpliciter em̄ mortalis est: Nullū autē Galieno teste. oportet medicari moriturū cui⁹ virtus sit defecta mortalit̄. Et alibi Morituri signis pronosticis sunt relinquēdi. Verba audi Aui. Et plurimū quorū anhelitus fetet cristis moriunt̄ nam putredo iam cōfirmata est in corde. Qđ si nōdū plene adest corruptio sed quasi vt confirmet̄: Erit hui⁹ cura cōmixta: videlꝫ meditatio ptis infecte: ꝛ preseruatio ac defensio ne vlterius progrediatur. Stat autem cura huius in hys quattuor potissimum vt: abscisione cause facientis morbū: Alteratione dispositionis et caloris febrilis: regimine quoqꝫ cibi ꝛ potus aliarūqꝫ rerum: In etiā accidentium correctione que hanc pestem vt antea dictuꝫ est consequuntur. Sup hys itaqꝫ in pr mis Auice. aduerte. Sūma curationū earū est exiccatio idest euacuatio Et id cum phleboto

mia et solutione ventris: Et oportet vt incipiat in ea ad euacuan dum Quod si materia fuerit sanguinea: fiat phlebotomia. Et si fuerint humores alij: euacuent. Quia autem febres pestilētiales possunt esse diuerse in diuersis: vt vel colerice vel flegmatice: in alio melācolice aut sanguinee: denique potest esse vt putrefiat in primis humiditatis circa cor: id quod est vera pestilentia: Et aliqua in qua putrescant humores circa venas reliquas ob eorum humorū ibidē dispositionem: fiat itaque euacuatio vel phlebotomia vel pharmatia secundum quod conuenit. Audi Galienū. Optimū est venā incidere non solum in synochis et putrefactione sanguinis: sed in alijs omnibus que in putredine humorum cum etas vel virtus nō prohibet. Et alibi in cōmento aphorismorū ait in dolore maximo nulla medicina hac est perfectior: oportet enim discere vbi phlebotomare: et vbi pharmatiā dare. et quia phlebotomia vniuersalis est humorum euacuatio que vt ait Auicenna multitudinem euacuat humorū: in principio cōiter sic phle. minuimus vt naturā Galieno teste alleuiemus et vt reddatur facilior ad digerendū residuum. Unū autem hic a doctoribus diligenter considera quoniam facere phlebotomiā in febre pestilentiali in qua non conuenit: est magnus error et maior quam suum simile in alijs febribus. Habes sic primam in hac cura intentionū in abscindendo morbi causam: via scilicet euacuationū aqua vt ait Auicēna. Oportet vt incipiat: quod si phlebotomia in pestilentialibus inueniatur expediens fiat in pricipio tunc enim fortior adhuc virtus diiudicatur: atque in eadem corporis parte vbi bubo vel apostematis ille dolor: id in quo differt ab alijs apostematibus in quibus opposito latere magis sanguinem minuimus: ne ad locum fluat apostematis diuertendo: in hac autem febre in eodem loco ne sanguis trahatur in non adhuc partem lesam sanā atque nobilem. quod si alius a sanguine humor corruptus sit ad euacuandum hunc pharmatia properamus: id quod diligenti iudicio examinandum est. Alterando autem phebrilem dispositionem sic precipit Auicenna. Oportet vt infrigides domos eorum et rectifices aerem: id quidem vel substernendo folia: herbas atque frigidarum arborum extremitates: vel rorationibus ac suffumigationibus frigidis et odoriferis vt Aqua rosacea: Canfora. Sandalis. et sic similibus: remittit enim hec infrigidatio atque defendit putredinem: temperat caliditatem quam isti sic intus circa cor sentiunt febricitātes. Preterea sint cibi eorum vt vult Auicenna ex aceto sis et desiccationis sintque cibi illorum pauce quantitatis: Nocet enim

multitudo qua certe materia augeť impediturq; debilitate natu
re digestio: administretur aqua rosarũ: acetũ simul cũ aqua sic
q̃ de alijs Hijs nanq; rectificať putrefactio. Unde acetum sua
frigiditate ꝛ siccitate cũ subtili sua substantia mirabili modo pu/
tredini obuiat: Frigida quoq; ꝛ sicca oia corruptioni resistũt asꝑ
sa: vallata: suspensa: vel locata quoquomodo. Laudant doctores
lutũ siue bolũ armenũ: plures eñ iã sanati sunt ex pestilentia ma
gna ꝓpť consuetudinẽ bibendi ipsiũ puluerisatũ cũ vino subtili ꝛ
aqua rosacea. Syrupus etiã acetositatis citri admoduꝫ valet sua
eñ complexione plurimum resistit corruptioni aeris stomacum
et cor debile confortans: infectionem miromodo extinguẽs ac su
perflue caliditatis in humoribus incendium. De tiriaca aliquid
cõceditur lenta tñ febre multumq; remissi caloris ꝛ venenose pu
tredinis. Studio quidam cure huiusmodi sic contemperãt. Re/
cipe Mirrhe eleť. ʒ. i. Croci. ʒ. v. Tiriace. ʒ. i. Gentiane. ʒ. v. omnibꝫ
ita simul misť dant infecto iam cum. ℥. iij. boni et fortissimi aceti
calidi: lectoq; eum bene cooperiunt quo sudorẽ prouocant mũda
sepius lintheamina substernendo: illo sic adiumento pluribꝰ sub/
uenisse aliqui longe gloriantur. Demũ in accidentiuꝫ correctione
id qđ huiꝰ cure vltimũ prenotauerimꝰ: Sic collige Auicennã: qđ
si res prolongeť ad hoc vt tendantur Hypocondria: retẽtione sci
licet intus vaporum: ꝛ infrigidentur extrema occultatione calo/
ris in interioribus: et prolongantur vigilie et permixtio rationis
ꝛc. euaporatione sursum scilicet ad caput Necesse est administra
re regimen trahens caliditatem exterius id quod fit fricationibꝫ
suauissimis procedendo ab interioribus ad extremitates corpo/
ris: alijsq; fomentationibus. casum quoq; ꝛ apetitus debilitateꝫ
confortando fouemus aromaticis et acetosis. Apostemata auteꝫ
si apparuerint in emunctorijs locis vt descripsimus. Caue ea in
primis aggredi cum frigidis repercussiuis quemadmodum in a
lijs fieri solet non sic venenosis apostematibus: ne intus ad prin
cipalia vsq; membra materie furorem compellas: id quod intol/
lerabile graue atq; mortiferum: imo potius studium ĩpendamus
ait Auicenna in attrahendo materiam ad membroruꝫ extra ma
gisq; ignobile: id quidem calidis medicaminibus resolutiuis at/
q; attractiuis: vẽtosis ꝛ itẽ amplastris cõuenientibꝫ. Sũt q̃ capi/
tellum cepaꝝ ꝑforant succũq; ĩponũt rute ꝛ tiriace modicuꝫ: inq;

prunis assant: calideq; sic coctum apponũt pestilentico apostemati id qđ multis iam profuisse experimentatores clamitant. Preterea non moueantur sic infecti nisi tẽpore uno quiescant: ne attrahendi aerem necessitas augeat. Dormiant parũ: vigilant magis vt caliditas interior extrahatur: nõ intus inflãmata longitudine somni amplius intendat. Accidentia quoq; aie veluti iram timorem tristiciamq; longe moderent. Ira eñ vehementer calefacit. tristitia multu; exsiccat: sepiusq; imutat complexio propterea q̃ imaginatur quis de re q̃ timet ne cadat in eum. Spe autẽ: Gaudioq; mediocri: z habitatione cũ dilectis vt notat Auice. Virtus consolatur iuuatur et augmentatur. Ecce cure huius sic modica descriptio.

Tandem que sit ab eadem p̃seruatio.

Q Vod si antedicta cõsideras: quo tempore magis seuit: queq; sint corpa preparatiora. zc. non latebit ab eadem secura preseruatio. Tamen Auicenne verba in preßuationem sic habe oportet vt extrahantur a corpore humiditates superflue: vnde dictũ est superius q̃ corpa plena malis humoribus ad hanc sunt aptiora. Recte ergo ponit Galienus: dispositio corp q̃ prohibentur a pestilenticis morbis vna cõis est corpus esse sine superfluitatibus z q̃ maxime transpirabile. Scđa vt p̃ualentem ĩpugnem⁹ causã quãtum possibile est: humida sc; siccãdo: Sicca in sui sic natura conseruando: plena superfluitatib⁹ purgando: et opilationes si que sunt in corpore aperiendo: q̃buscunq; vero cõtraria hys existũt citissime patiunt z maxie laborãt. Addit Aui. Inclinet regimen ad exiccationẽ ex oĩmodo. z ex minoratione cibi: quasi velit: exiccẽtur corpa ne supflue augeat humiditas que mater est putredinis: et id quidem fiat minorando potius cibum q̃ nimis sũpto curditas augmẽtat materie peccantis incendiu; inq; digerẽdo nature debilitas. Subdit Aui. Nisi exercitio idest oportet vt exiccent corpis humiditates nõ tamen exercitio: fortis eñ exercitatio exiccat humiditates z inflammat: hinc necessitatem attrahendi aerem admodum auget: id qđ tempore pestis incautum est valdeq; nociuu;: quare sub infert Auice. Neq; sitis tolleret ne inflammatione ad aeris cogant inspirationẽ id quod sũmo studio q: corruptus tũc minuat. Vinũ quoq; non administretur oportet: qđ intellige potu multo sic nãq; inflãmat attrabẽ

diqʒ aeris indigentiã prestat. Moderatus tñ potus vini non icõ/
ueniens credit. et proprie consuetis bibere vinũ: quibus ex abru
pto sic abstinere adqʒ in consueta transferri satis laboriosuʒ esset
atqʒ difficile. Audi quid plus addit Aui. Rectificet aer vbi sic
addũt doctores: qm̃ in sanis adhuc securius vtimur calidis ad
rectificationẽ aeris pestiferi. in autẽ iam febricitantibus: frigidis
studeamus: fm q supra tactum est: oportet vt infrigides domos
eorum. Ponit autẽ Auicenna hic. Rectificationis autẽ pestilẽtie
pars est fm sanos q̃ sunt in ea Est intentio est vt exiccet aer ⁊ fi/
at boni odoris: ⁊ prohibeatur eius putredo vt cũ xiloaloe: ambra
Thure: Musco: Gariofilis: mastice: croco: cupresso: iunipo: lauro
Sauina. ⁊c. Et oportet vt multiplicetur suffumigatio. quibꝫ cer
te aeris putrefactibilis humiditas ĩpedit. tollitur et emendatur
qđ si vino antiquo et odorifero nonnũq̃ʒ nares os manus et faci
es modice abluantur: ⁊ aliquid sic sorbeat cõueniens fore auiũt
purificat em̃ animã ⁊ spiritus cõfortat quo potenter cõtraria fu
gat: putrefactioniqʒ resistit. Ponit insup Auicc. Et decliner cibꝰ
ad acetosa. Acetũ nanqʒ miromodo putredini obuiat vt supra fi
guratum est. vnde ⁊ alibi Aui. in primo canonis Aceto vbi in ci
bo ⁊ potu in pestilentia est nocumẽti ipsius securatio. Et minore
tur ex eo scʒ cibo Moderate em̃ tũc cibo vti saluberrimuʒ est vt
non multiplicẽtur materie fiatqꝫ vberior digestio. Et de illis ait
vlterius quibus ex ea fit euasio: est admistratio tiriace et mithri/
dati ante eam: anteq̃ʒ scilicet inuaserit te morbus ille. Cũ reliquo
bono regimine id in quo tota securatioꝫ salus existit: bonũ enim
regimen vigoratius operat q̃ʒ alia medicorũ omnia instrumen/
ta. Galienꝰ libro de tiriaca: allegans experientiã qua vsi sũt docto
res in grain quadã pestilentia aliqs oibꝰ auxiliqs nihil operantibꝰ
aduenit illis cogitatio vt vterentur tiriaca vnde quidam egrotã
tium qui eam receperunt: remanserũt securi: quidam autẽ mor
tui sunt qui non anteq̃ʒ egrotarẽt acceperũt eam: non solum peri
culum verũ etiã experientiã passionis effugerũt. Concludit tan/
dem princeps Auicenna. Et de medicamine facto ex aloe croco ⁊
mirrha: sumatur omni die: quõʒ est iuuatiuũ Ex hiis autem tri
bus pficiuntur pillule iste communes: q̃ ⁊ pillule ruffi ab auctore
sic appellantur. Sumat autẽ parũ ex hiis cũ ℥i vini odoriferi: de
quibꝰ inq̃d rufus nunq̃ʒ vidi aliquẽ bibentem hanc medicinam
qui non liberaret ⁊ p̃fuaretur ab epidimia neqʒ fuit inuenta me
dicina illi par. Aloe profecto consumptiuũ est superfluitatũ pref/

uans a putredine cu⁹ laudē egregie magnificat mesue: vt q̄ assi/
duat acceptionē ei⁹ non videt in corpore suo neq3 in instrumentis
suoꝝ sensuū egritudieꝫ q̄ nō sit sanari abilis. Mirrha quoq3 mū/
dificat qđq3 dissoluit cōsumere sufficit sua ꝟtute cōglutinādi plu
rimū confortās. Crocus cor instrumētaq3 ābelit⁹ mirifice fouet
ac enutrit. Qđ si huic cōpositioni adderet̄ aliq̄d boli armeni at/
q3 Agarici admodū vtile esset: cū aqua herbaꝝ melisse ꝛ buglosse
fomentando: quoꝝ pmū putrefactioni secure obuiat: Agaricus
autē opilationū: egritudinūq3 quaꝝ nutrix ē opilatio ꝓbatissima
medicina reputat̄. Preterea h̄ pseruatim q̄rūdā experientia ma/
gnopere celebrat. cū modicā pte panis mūdi parū torrefacti ace/
to applicas admodū vippe quo super de bolo armeno ꝛ tormētil/
la radice simul puluū satis ac ieiune sūpseris: vnde corruptionis
putrefactionū inte fieri defendūt: ꝛ cōprobant. Alij sic in electua/
rij forma hoc preferūt: Recipe nuces gallicanas nu. xx. ficuū mū/
datarū. xv. Rute. M. j. Gentiane. drame. v. Aristologie rotunde:
Pinpenelle: gnorū iunipi: Agrimonie. Tormentille: aā. ʒ. vi. Salis
cōis. drame. xv. Mell' rof q̄ntū sufficit. fac elect̄m. Sūt qui ex bolo
armeno: Cinamomo: Galanga: Gariofilis cū zuccaro ꝛ aqua ro
facea vel herbe acetose elect̄m in tabulis optie conficiunt: eoq3 vti
credunt saluberrimū. Mutationē etiā loci cū fortis ē aeris imp̄s/
sio maxie psuadent medici: Contagiosus em̄ hic morb⁹ est valde:
qđ si a celesti ꝛ supiorū causa aerē imutatū cōperies: te trāsfer ab
altis ad loca tue domus bassa ꝛ ifima. Si vero ad terrestri qua/
dā euaporatione: alta pete. Cū aūt valida oimodo ea sit pestifera
rabies: id qđ supra designatū est age. Cito: Longe: Tarde.

h Abes humanissime Laurēti sic demū super Epidimie
morbo hui⁹ mee resumptiōis in scholis nup̄ habite pu
blicā indaginē: id qđ ita paucis vt vides in vnū figura/
uerim⁹. Potest si vult mediocrit̄ etiā peritus hijs plura vel adde
re vel diminuere: Nō em̄ omia hic q̄ necessaria adhuc forēt ad vn
guē nūc absoluimus. Oculatū esse oportet vberiorq3 vsu eget et
exercitatione qui oīm de hijs dicta ꝛ disputata huc redigere ꝛ cō
cordare presumit qđ si quid bene actū est: illis attribue quoꝝ ver
ba ꝛ sententias in h̄ p̄tulim⁹. At si illepide minusq3 prudent̄ adie
ctum aliquid cognoueris: parce precor. Patienterq3 discute et ex
purga. Vale.

¶ Explicit.